

CommunityViz - narzędzie wspierające planowanie rozwoju miasta i gminy

Planowanie przestrzenne coraz częściej jest traktowane wyłącznie jako ustawowo legitymizowany system regulacji, służący sprawnemu wydawaniu pozwoleń na budowę. Zamykanie go w tych ramach może być podstawą efektywnego działania tylko w nielicznych sytuacjach, w innych zaś staje się zwykle pustym formalizmem. Na przeciw tradycyjnej, szerszej koncepcji planowania wychodzi nowa generacja elastycznych aplikacji GIS, której symbolem jest CommunityViz.

Każde miasto i gmina musi wypracować własny styl planowania, powiązany ze strategią i kulturą zarządzania, dostosowany do swoich potrzeb jak i otoczenia, w którym funkcjonuje. Podpowiedzi przy jego diagnozowaniu dostarczać może przedstawiony poniżej syntetyczny model. Cztery związane z zarządzaniem, kluczowe i trudne do pogodzenia orientacje, kształtują cztery pola wzorcowych stylów i wiedzy o planowaniu. W "idealnej" postaci każdy styl powinien znajdować zastosowanie tylko w bardzo szczególnych warunkach. Najczęściej, efektywne zarządzanie wymaga trudnej sztuki ich umiejętnego łączenia. Jej brak, w postaci ewentualnych skutków nieprzemysłanych decyzji i planów (lub ich braku) dotknie budżety miast i gmin oraz ich mieszkańców dopiero po wielu latach. Planowanie **regulacyjne** jest zorientowane na wewnętrzną integrację oraz kontrolę. Sprawdza się dobrze w stabilnym otoczeniu. Pewność odnośnie celów i metod działania wykorzystuje do sformalizowania zbioru standardów, reguł (plan miejscowy) i procedur, które pozwalają sprawnie prowadzić procesy inwestycyjne. System taki powinien owocować obniżeniem kosztów transakcyjnych i poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców (inwestorów). Decyzje są w nim podejmowane niemal mechanicznie, niestety źle znosi on potrzeby większych zmian. Dlatego w dynamicznym świecie, pokrywając całe miasto planami miejscowymi można czasami zablokować, a nie wspomóc jego rozwój. Planowanie **analityczne** jest nastawione na zachowanie stabilności miasta, gminy jako całości. Oparte jest na tradycji planowania strategicznego: szacowania niepewności i prognozowania w celu uniknięcia kryzysów i optymalnego kształtowania swojej przyszłości. Plan to rezultat korzystania z możliwie pełnej informacji, dogłębnych, naukowych analiz, oceny wielu wariantów i poszukiwania rozwiązań obiektywnie najlepszych.

Warunkiem efektywności jest zdolność do sformułowania jednego punktu widzenia na sprawy miasta. Trzeba też zdążyć z zakończeniem analiz zanim problem się zdezaktualizuje. Co jednak zrobić w typowej w ostatnich latach dla polskich miast i gmin sytuacji znacznej niepewności? Planowanie wymaga wtedy elastyczności i staje się **inkrementalne**, opierając się na małych rozpraszających ryzyko planach. Jego podstawą musi być zrozumienie kluczowych zasobów miasta, gminy. Wysiłek analityczny skupia na problemach nowych, powiela dobre doświadczenia, opiera się na ustawicznym skanowaniu realizacji planów i otoczenia. Tak rozumiane planowanie jest ciągłym procesem uczenia się i wymaga znacznego wysiłku. Planowanie **komunikacyjne** proponuje "miękkie" metody integracji mieszkańców.

Sprzeczność celów działania i różne punkty widzenia grup interesów nie wykluczają przecież możliwości osiągnięcia konsensusu wokół wspólnych wartości czy też metod działania. Traktuje ono konflikt i negocjacje jako

punkt wyjścia dla wspólnego projektowania, tworzenia szerokich koalicji motywujących do działania lokalne społeczności. Kładzie nacisk na tworzenie warunków dla otwartej debaty, argumentacji, a broni się przed manipulacją, asymetrią dostępu do informacji. Ta różnorodność działań związanych z planowaniem wymaga elastycznego oprogramowania, które łatwo daje się adaptować do każdej jego konfiguracji. Przykładem takiego narzędzia jest CommunityViz. Ideą jego twórców jest stworzenie wirtualnego modelu miasta, gminy w oparciu o standardową infrastrukturę danych przestrzennych (środowisko ArcGIS). Pakiet służy do wspierania podejmowania decyzji i planowania rozwoju gospodarczego. Adresowany jest do specjalistów, którym umożliwi tworzenie wyrafinowanych (obiekty na mapie mogą mieć wbudowane reguły zachowań) i jednocześnie zrozumiałych

(graficznych) modeli analitycznych bez potrzeby programowania, oraz do osób nie zaznajomionych z GIS (decydentów). Mogą one niezwykle łatwo eksperymentować z założeniami i oceniać skutki planów na podstawie wcześniej przygotowanych analiz. CommunityViz umożliwia tworzenie (projektowanie) i równoczesną analizę wielu wariantów zagospodarowania terenu (planu) w ramach różnych scenariuszy rozwoju. Ocena skutków powstaje w oparciu o modele naukowe **równolegle** (interaktywnie) z tworzeniem planu, ilustrując (przez mapy, wskaźniki i wykresy) złożone związki zagadnień społecznych, ekonomicznych i dotyczących środowiska przyrodniczego. Dostarcza to syntetycznych informacji dla potrzeb strategicznego podejmowania decyzji, zwiększa szansę na współpracę i konsensus, zwłaszcza w procesie publicznego podejmowania decyzji (np. sesja Rady Miasta, KUA). CommunityViz to również baza wiedzy planistycznej, gotowe narzędzia i modele służące ocenie przydatności i pojemności inwestycyjnej terenów, analizie wpływu regulacji planów na rozprzestrzenianie się zabudowy (równoważenie popytu i podaży terenów) w dowolnych przekrojach czasowych, możliwość wykonywania realistycznej, trójwymiarowej wizualizacji wariantów zagospodarowania terenu, wreszcie techniki optymalizacji rozwiązań przestrzennych. CommunityViz, to nie tylko wyjątkowe oprogramowanie, to również **metoda pracy**. Więcej na jego temat, na stronie The Orton Family Foundation www.communityviz.com, która to fundacja, ze względu na misję wspierania lokalnej samorządności, udostępnia aplikację na bardzo atrakcyjnych warunkach poprzez Centrum Gospodarki Przestrzennej www.geoportal.pl, które prowadzi szkolenia i oferuje konsultacje związane z jej wdrażaniem.

Paweł Decewicz
decev@geoportal.pl
Centrum Gospodarki Przestrzennej